

CZU: 343.14

[https://doi.org/10.52277/1857-2405.2023.2\(65\).04](https://doi.org/10.52277/1857-2405.2023.2(65).04)

PARTICULARITĂȚILE ADMINISTRĂRII PROBELOR ÎN ȘEDINȚA PRELIMINARĂ

Ion CHIRTOACĂ,
doctorand, asistent universitar,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
<https://orcid.org/0000-0002-8546-698X>

SUMAR

În cuprinsul prezentului articol s-a încercat evidențierea unei practici judiciare neuniforme, privind soluțiile instanțelor de judecată atunci când, în cadrul ședinței preliminare, sunt sesizate cu cereri privind administrarea probelor. Investiția instanței de judecată la etapa ședinței preliminare cu cereri privind administrarea probelor rezultă din cuprinsul art. 347 Cod procedură penală. Remarcăm faptul că, până în prezent, Curtea Supremă de Justiție, în virtutea faptului că are menirea de a unifica practica judiciară și de a oferi hotărâri explicative, recomandări, în sensul unificării practicii, pe subiectul ședinței preliminare nu a emis hotărâri explicative, ceea ce determină o practică judiciară neuniformă și, deseori, în defavoarea inculpatului.

Cuvinte-cheie: *ședință preliminară, administrarea probelor, obținerea probelor, principiul contradictorialității, principiul egalității de arme, proces echitabil, partea apărării, partea acuzării.*

Ședința de judecată preliminară are o importanță deosebită din mai multe aspecte pentru faza judecării cauzei, probabil, cea mai însemnată o reprezintă obligația instanței de judecată de a asigura egalitatea procesuală dintre partea acuzării și cea a apărării. Din punct de vedere practic, asigurarea egalității părții apărării cu cea a acuzării se transpune, prin oferirea posibilității părții apărării de a administra probe în vederea susținerii poziției.

Privarea părții apărării nemotivat de posibilitatea administrării probelor în ședință de judecată preliminară va afecta ulterior întreg procesul de judecată, iar, pe cale de consecință, devin principii iluzorii ca: contradictorialitatea și egalitatea de arme. La fel, urmează a se reține că fără a asigura o ședință preliminară efectivă, cu garantarea exercitării reale a drepturilor procesuale de către părți,

THE SPECIFICS OF EVIDENCE ADMINISTRATION DURING THE PRELIMINARY HEARING

SUMMARY

In this article, an attempt has been made to highlight an uneven judicial practice regarding the decisions of the courts when requests for the administration of evidence are presented during the preliminary hearing. The authorization of the court at the preliminary hearing stage with requests for the administration of evidence is derived from the provisions of Article 347 of the Criminal Procedure Code. It should be noted that, so far, the Supreme Court of Justice, being responsible for unifying judicial practice and providing explanatory judgments and recommendations, has not issued any explanatory judgments regarding the preliminary hearing, which leads to an uneven judicial practice and often to the detriment of the defendant.

Key-words: *preliminary hearing, taking of evidence, adversarial principle, finding the truth principle, fair trial, fairness of the proceedings, the defense, the prosecution.*

faza cercetării judecătorești se va derula cu o serie, de incidente de procedură, care vor împovăra per ansamblu, întregul proces judiciar.

Suportul legal al celor reținute rezultă din cuprinsul art. 24 alin. (3) Cod procedură penală, în care se stipulează că: „părțile participante la judecarea cauzei au drepturi egale, fiind investite de legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor lor” [3]. Astfel, „contradictorialitatea este un principiu fundamental al dreptului procesual penal care îngăduie părților să participe în mod activ la prezentarea, argumentarea și dovedirea drepturilor și apărărilor în tot cursul desfășurării procesului, având dreptul de a discuta și combate susținerile făcute de fiecare dintre ele” [14, p. 124]. Într-un final, am putea afirma că principiul contradictorialității reprezintă motorul fazei judecării cauzei.

Totodată, orice proces de judecată bazat pe principiul egalității de arme nu poate derula decât respectând principiul contradictorialității, care implică posibilitatea de a administra probe. În general, un proces de judecată bazat pe egalitatea părților

presupune existența unor contradicții succesive, ce pot derula până la retragerea instanței de judecată în camera de deliberare și care au, într-un final, ca menire înlăturarea tuturor contradicțiilor.

Problema administrării probelor în cadrul ședinței de judecată preliminară a atras atenția, în ultimii ani, la o serie de practicieni: Viorel Berliba, Vasile Nicoară, Gheorghe Malic, Ion Vizdoagă, care au ridicat o serie de sesizări la Curtea Constituțională pe aspecte ce privesc administrarea probelor în ședință preliminară. Chestiunea privind administrarea probelor la etapa ședinței preliminare suscită interes și în mediul academic, și anume a profesorilor: Tudor Osoianu, Tatiana Vizdoagă, Igor Dolea, Anatolie Ceachir, ș.a.

Menționăm că, procedura admisibilității probelor la etapa ședinței preliminare este reglementată în mod diferit în sistemele de drept europene, fiecare stat având o marjă de apreciere în acest sens. Astfel, în unele state există proceduri prealabile de verificare a admisibilității probelor, în alte state această problemă se examinează odată cu analiza propriu-zisă a fondului probelor sau chiar odată cu adoptarea hotărârii.

Astfel, potrivit articolului 342 din Codul de procedură penală al României, verificarea legalității administrării probelor constituie, între altele, obiect al procedurii camerei preliminare. Din cuprinsul Deciziei nr. 383 din 27 mai 2015 a Curții Constituționale a României, pct. 21, rezultă că „o probă nu poate fi obținută nelegal decât dacă mijlocul de probă și/sau procedeul probatoriu prin care este obținută este ilegal, acest fapt presupunând ilegalitatea dispunerii, a autorizării sau a administrării probei. Astfel, probele considerate ca obținute în mod ilegal nu sunt înlăturate în mod automat, acestea urmând să fie analizate de către judecătorul de cameră preliminară, în funcție de sancțiunea care intervine, respectiv, nulitatea relativă sau absolută. Sancțiunea excluderii probelor este, așadar, subsecventă constatării nulității” [10].

Este important să menționăm că examinarea cererilor privind administrarea probelor în cadrul ședinței preliminare urmează a se realiza de către instanța de judecată în mod judicios, fiecare soluție față de o anumită cerere să fie argumentată temeinic și suficient, să fie rezolvate problemele de drept apărute în cadrul etapei preliminare a judecării, cu excluderea tuturor contradicțiilor și incertitudinilor existente, având în vedere că lipsa unei motivări corespunzătoare dintr-o hotărâre judecătorească afectează grav echitatea acestei proceduri.

În acest sens ținem să menționăm că motivele cele mai des reținute de Curtea Supremă de Justiție privind admiterea recursurilor ordinare este

determinată de faptul că instanțele inferioare nu apreciază judicios probele. Astfel, în Dosarul nr. 1ra-1575/2022, Curtea Supremă a reținut că, „în cadrul operației de sinteză, probele sunt examinate în ansamblul lor, confirmându-se unele pe altele și ducând la o concluzie univocă, ce trebuie să fie reflectată în soluția dată cauzei, care urmează a fi motivată astfel încât raționamentele ce au stat la baza aprecierii probelor să poată fi supuse controlului judiciar” [4].

Anume din perspectiva celor reținute mai sus se impune acordarea unei atenții sporite ședinței preliminare și anume cererilor ce au ca obiect, administrarea probelor. Astfel, după cum rezultă din prevederile art. 347 Cod procedură penală, părțile sunt obligate să prezinte lista probelor pe care intenționează să le cerceteze în cadrul judecării cauzei, inclusiv cele care nu au fost cercetate pe parcursul urmăririi penale. Este important de menționat că în literatura de specialitate este expusă poziția că „partea nu este obligată, la această etapă, să justifice relevanța, concludența sau utilizarea probei și, în mod firesc, instanța nu poate respinge apriori lista probelor pe acest motiv [11, p. 778].

Totuși, credem că instanța de judecată la etapa ședinței preliminare ar urma ca înainte de a admite lista probelor, ce nu au fost administrate la faza de urmărire penală, să verifice legătura acestora cu cauza penală, or, lipsa unei legături dintre probă și cauza penală examinată exclude apriori relevanța probei date la cauza penală examinată.

În susținerea poziției expuse reiterăm concluziile Curții Constituționale, care a reținut că, la „soluționarea chestiunii cu privire la relevanța probelor în cadrul ședinței preliminare, presupune faptul că instanța trebuie să decidă, după ce a ascultat opiniile părților, dacă probele propuse în liste au legătură cu cauza penală (articolul 6 pct. 34) din Codul de procedură penală) și să dispună care din acestea trebuie prezentate la judecarea cauzei (articolul 347 alin. (3) din Codul de procedură penală)” [8, § 19].

Mai mult decât atât, cele reținute sunt susținute de prevederile articolului 314 alin. (1) din Codul de procedură penală, care obligă instanța de judecată să cerceteze nemijlocit, sub toate aspectele, probele prezentate de către părți sau administrate la cererea acestora, inclusiv să audieze inculpații, părțile vătămate, martorii, să cerceteze corpurile delictive, să dea citire rapoartelor de expertiză judiciară, proceselor-verbale și altor documente, precum și să examineze alte probe prevăzute de Cod.

În contextul celor expuse mai sus, se impune a reitera faptul că părțile, la înaintarea cererilor privind administrarea probelor, urmează să respecte

principiul loialității, care trebuie să guverneze orice cerere înaintată pe parcursul derulării întregului proces penal. Ca urmare a celor expuse, reținem că sunt neadmise probele obținute prin aplicarea de relele tratamente sau prin provocare. Cele expuse au ca suport prevederile art. 94 alin. (1) pct. 11) Cod procedură penală, din care rezultă interdicția expresă că nu sunt admise ca probe cele obținute „prin provocarea, facilitarea sau încurajarea persoanei la săvârșirea infracțiunii”.

Referitor la recurgerea agenților statului la provocarea bănuțului la comiterea infracțiunii, CtEDO, în *cauza Pareniuc v. Moldova*, a reținut, în paragraful 35, următoarele „...în cazul în care un acuzat susține că a fost provocat la săvârșirea unei infracțiuni, instanțele judecătorești trebuie să examineze minuțios materialele dosarului, deoarece pentru a îndeplini cerința unui proces echitabil, în sensul articolului 6 § 1 din Convenție, toate probele obținute în rezultatul provocării de către poliție trebuie să fie excluse. Acest lucru este valabil în deosebi atunci când activitatea operativă de investigații a poliției a avut loc în lipsa unui cadru juridic suficient sau a garanțiilor adecvate” [15].

Relevante sunt și concluziile expuse de Curtea Constituțională în Decizia nr. 38 din 2019, paragraful 22, prin care se reține că: „soluționarea chestiunii cu privire la lista probelor în cadrul ședinței preliminare presupune faptul că instanța trebuie să decidă, după ce a ascultat opiniile părților, asupra pertinentei probelor propuse în liste și să dispună care din acestea trebuie prezentate la judecarea cauzei [articolul 347 alin. (3) din Cod]. Decizia cu privire la pertinenta probelor se limitează la faptul că instanța trebuie să stabilească, în baza listei probelor prezentate, care probe au legătură cu cauza penală pe care o examinează [articolul 6 pct. 34) din Cod]. La această etapă, instanța de judecată nu poate să se pronunțe cu privire la cererile de declarare a nulității anumitor probe, pentru că acest exercițiu implică o examinare în fond a probei contestate, fapt ce excede competențelor sale relative la procedura ședinței preliminare în cadrul căreia se verifică doar pertinenta probelor” [6, § 22].

O altă chestiune importantă ce ține de stabilirea listei probelor în cadrul ședinței preliminare este solicitarea din partea apărării a excluderii probelor din dosar, invocând ca argument prevederile art. 94 alin. (1) Cod procedură penală, care stipulează că „în procesul penal nu pot fi admise ca probe și, prin urmare, se exclud din dosar”. Remarcăm faptul că la etapa ședinței preliminare instanța de judecată nu are posibilitatea a exclude probele din dosar, dat fiind faptul că judecătorul nu cunoaște fondul cauzei, or, doar în urma cercetării judecătorești se poate expune asupra unei probe.

La fel, asupra acestei probleme s-a expus Curtea Constituțională care a statuat că „...în ciuda opiniei autorului excepției care a solicitat excluderea unor probe din materialele dosarului în ședința preliminară de judecare a cauzei penale, o asemenea solicitare excede procedurii respective, în cadrul căreia se verifică doar pertinenta probelor [a se vedea articolul 347 alin. (3) din Cod]” [5, § 22].

Reieșind din reglementările procesuale actuale cât și din jurisprudența Curții Constituționale menționate mai sus, rezultă că la etapa ședinței preliminare judecătorul este în imposibilitate de a exclude probele din dosar, chiar dacă este investit cu o asemenea cerere din partea părților.

În legislația procesuală penală a României unul din scopul și obiectul camerei preliminare vizează „legalitatea administrării probelor și a actelor de urmărire penală” [16, p. 723]. Astfel, din cuprinsul art. 344 și art. 346 Cod procedură penală român [2], în procedura de cameră preliminară, inculpatul are dreptul expres, prevăzut de lege, de a formula excepții cu privire la legalitatea administrării unei probe, iar judecătorul de cameră preliminară poate dispune excluderea probei afectate de vicii, urmând ca probele excluse să nu mai fie avute în vedere la judecata în fond a cauzei.

În contextul celor expuse mai sus, menționăm că atât organul de urmărire penală cât și instanța de judecată au obligația de a „lega operațiunea de apreciere cu alte operațiuni ale probatoriului, cum sunt verificarea probelor și administrarea de noi probe, prin care să se înlăture contradicțiile ce există între probe, îndoielile ce se pot ivi, pentru a se putea ajunge în final la certitudine. Aprecierile probelor trebuie să se întemeieze pe o analiză minuțioasă a materialului probator și apoi pe o sinteză rațională a evaluărilor făcute, pe examinarea probelor în ansamblul lor, astfel încât să se dea încredere acelor probe care, coroborate cu alte probe administrate, să convingă că exprimă adevărul” [1, p. 178].

O altă problemă la etapa ședinței preliminare este determinată de cererile parvenite din partea apărării ce se referă la invocarea de martori care la faza de urmărire penală nu au fost audiați. Trebuie să menționăm din start că, asemenea cereri sunt plauzibile, or, potrivit prevederilor art. 53 alin. (1) lit. g) al Legii cu privire la avocatură, avocatul are dreptul „să citeze și să audieze persoane” [12].

Menționăm că la examinarea unor asemenea categorii de cereri este important ca partea apărării până a investi instanța de judecată cu asemenea cereri, să obțină în prealabil acceptul de la această persoană de a fi audiată, or, în caz contrar, acceptarea unei asemenea cereri în lipsa acceptului în fața instanței de judecată, ar putea duce la ivirea

situației când persoana vizată să declare că nu cunoaște nimic despre circumstanțele cauzei penale date. Din considerentele enunțate, recomandăm avocaților ca, premergător înaintării unei cereri de administrare a probei cu martori în prealabil printr-o discuție, să obțină unele explicații ale persoanei vizate care ar confirma sinceritatea lui, moralitatea cât și atitudinea față de caz și, nu în ultimul rând, interesul pe care îl poate avea în finalul cauzei, circumstanțe ce ar permite instanței de judecată să admită o asemenea cerere.

În contextul celor relatate, suntem de acord cu autorul Anatolie Ceachir, care menționează la acest aspect că „pentru a legaliza rezultatele convorbirilor purtate cu persoanele-potențiali martori în cauză, avocatul solicită, prin cerere scrisă, audierea persoanei respective, propunând-o ca martor, anexând la cererea respectivă explicația obținută. Ofițerul de urmărire penală sau procurorul, după caz, o vor admite sau respinge. Nu vom exclude și varianta când persoana audiată ar putea comunica în cadrul audierii cu totul alte informații, diferite de cele care au fost relatate în cadrul convorbirii. Din aceste rațiuni, considerăm necesară participarea apărătorului la audierea martorilor propuși” [1, p. 137].

Evidențiem faptul că, la faza ședinței preliminare, singurul organ judiciar competent a se pronunța cu privire la cererile de administrare a probelor este doar judecătorul investit să examineze cauza penală respectivă.

Actualele prevederi procesuale ale ședinței preliminare, în pofida la o serie de decizii ale Curții Constituționale, menționate și în acest demers științific, nu aduc suficientă claritate obiectului ședinței preliminare. Astfel, actualele prevederi procesuale de la această etapă nu oferă deplină eficiență principiului contradictorialității și al garantării egalității armelor.

Drept dovadă celor menționate mai sus sunt reglementările de la etapa ședinței preliminare care nu oferă posibilitatea de a fi administrate probe în faza ședinței preliminare, pentru dovedirea nelegalității probelor administrate în faza de urmărire penală.

Altfel spus, inculpatul se află într-o imposibilitate obiectivă de a contesta în mod real legalitatea unor probe administrate la faza de urmărire penală, atunci când pentru dovedirea nelegalității se impune administrarea unor alte probe, ce ar putea avea loc doar la etapa ședinței preliminare. Cu cele opiniate mai sus, mulți dintre practicieni vor invoca faptul că bănuitul, învinuitul, după caz, ar urma să conteste probele la etapa de urmărire penală, prin mecanismul instituit de controlul judiciar al urmăririi penale. Reamintim că, prin prisma prevederilor

art. 297 alin. (4) Cod procedură penală „toate cererile, plângerile și demersurile înaintate după trimiterea cauzei în judecată se soluționează de către instanța care judecă cauza”, iar practica judiciară atestă că partea acuzării tergiversează soluționarea plângerilor și expediază fără o soluție cauza în instanța de judecată.

De altfel, Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 91 din 19 septembrie 2019 [7], nu a oferit nici pentru etapa ședinței preliminare posibilitatea ca inculpatul să poată pune la îndoială probatoriul administrat la faza de urmărire penală, chiar și în situația când a contestat la faza de urmărire penală în ordinea controlului judiciar probele administrate de partea acuzării.

Astfel, în decizia menționată Curtea Constituțională a reținut următoarele în pct. 17 și 20: „Cu referire la critica de neconstituționalitate a prevederilor contestate, raportată la articolul 23 din Constituție, Curtea apreciază că aceasta nu poate fi reținută, deoarece prevederile contestate nu sunt de natură de a încălca criteriile referitoare la claritatea și precizia legii. De asemenea, Curtea menționează că Codul de procedură penală nu poate să abunde în texte explicative. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept procedural penală. Mai mult, Curtea menționează că organizarea actuală a etapelor procesului penal nu împiedică părțile să conteste abuzurile comise și să utilizeze căile de atac”. În concluzie, partea apărării ar urma să beneficieze de un răspuns la chestiunile invocate la faza de urmărire penală sau faza ședinței preliminare, eventual, la expunerea pe fond a instanței, adică peste o perioadă de timp considerabilă, care de multe ori poate provoca daune irecuperabile drepturilor inculpatului.

Considerăm că actualele reglementări procesuale ale ședinței preliminare ce țin de soluționarea chestiunii administrării probelor care implică nemijlocit și imposibilitatea punerii la îndoială a probelor administrate la faza de urmărire penală, în cazurile când organul de urmărire penală sau judecătorul de instrucție recurg la prevederile art. 297 alin. (4) Cod procedură penală pentru a se eluda din a da un răspuns părții apărării, aduce atingere gravă drepturilor inculpatului cât și pune sub semnul întrebării și legalitatea sesizării instanței de judecată.

Din considerentele enunțate, considerăm că a ignora în totalitate contestațiile de la faza de urmărire penală în ședința preliminară și a continua examinarea fondului cauzei, în contextul în care există o legătură intrinsecă între legalitatea probelor și soluționarea fondului cauzei, îl plasează

practic pe inculpat în imposibilitatea de a răsturna prezumția de legalitate a unor probe ce nu pot fi combătute decât prin administrarea unor alte mijloace probatorii, aspectele date pot afecta dreptul la un proces echitabil.

La acest aspect remarcăm concluziile Curții Constituționale a României care a reținut că, „prin prisma atribuțiilor procesuale încredințate judecătorului de cameră preliminară, în contextul separării funcțiilor judiciare potrivit textului de lege menționat anterior, Curtea trage concluzia că acestuia îi revine funcția de verificare a legalității trimiterii ori netrimiterii în judecată și că, în concepția legiuitorului, această nouă instituție procesuală nu aparține nici urmăririi penale, nici judecării, fiind echivalentă unei noi faze a procesului penal. Procedura camerei preliminare a fost încredințată, potrivit art. 54 din Codul de procedură penală, unui judecător – judecătorul de cameră preliminară, a cărui activitate se circumscrie aceleiași competente materiale, personale și teritoriale ale instanței din care face parte, conferindu-i acestei noi faze procesuale un caracter jurisdicțional” [9, § 27].

Ca urmare a celor evidențiate mai sus, conchidem la moment că, reieșind din jurisprudența degajată de Curtea Constituțională ce se referă la instituția controlului judiciar pe aspectul admisibilității probelor, nu se oferă o garantare efectivă a principiului „egalității de arme”. Astfel, susținem poziția precum că, „dacă Codul de procedură penală acordă prerogativa procurorului de a exclude probele inadmisibile încă la etapa urmăririi penale..., atunci cu atât mai mult judecătorul de instrucție are competența de a anula actul procedural prin care au fost consemnate date de fapt” [13, p. 131].

În concluzie, ca urmare a celor relatate în studiul efectuat, considerăm necesar ca: fie Curtea Constituțională să transforme structura ședinței preliminare, or, în contextul actual determinat de jurisprudența degajată de Înalta Curte, aceasta a transformat ședința preliminară într-o formalitate, în care drepturile persoanei lezate de la faza de urmărire penală continuă.

Din perspectiva obiectului ședinței de judecată preliminară, considerăm că titularul propunerii de probe ar urma să fie inculpatul, în primul rând, acesta fiind cel dintâi interesat să probeze nelegalitatea administrării probelor la faza de urmărire penală, precum și corespunderea rechizitoriului cu exigențele prevăzute la articolele 296-297 Cod procedură penală. Credem, totuși, că și partea vătămată ar urma în aceleași condiții ca și inculpatul să formuleze propuneri de administrare a probelor, mai ales cele ce susțin acțiunea civilă.

La fel, propunem modificarea legislativă a art. 297 alin. (4) Cod procedură penală ori oferirea posi-

bilității soluționării plângerilor de la faza de urmărire penală în cadrul ședinței preliminare. În contextul enunțat, considerăm că Decizia de inadmisibilitate a Curții Constituționale nr. 91 din 19 septembrie 2019 cu privire la excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 297 din Codul de procedură penală (trimiterea cauzei în judecată) și practica judiciară ce a fost determinată de această decizie afectează drepturile inculpatului.

Referințe bibliografice

1. Ceachir A. *Admisibilitatea probelor prezentate de apărător în procesul penal*: Teză de doctor în drept. Chișinău, 2023.
2. Codul de procedură penală al României: Legea nr.135 din 01.07.2010. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/185907> (vizitat 21.05.2023).
3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr. 122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr. 104-110. În vigoare din 12 iunie 2003.
4. Decizia Colegiului penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 27.03.2023. Dosarul nr. 1ra-1575/2022. http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=23068 (vizitat 13.05.2023).
5. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 47 din 22.05.2018. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 277-284.
6. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova nr. 38 din 14.03.2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr.185-191.
7. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 91 din 19.09.2019. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr.306-309.
8. Decizia Curții Constituționale a Republicii Moldova, nr. 9 din 27.01.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr.70-74.
9. Decizia Curții Constituționale a României, nr. 641 din 11.11.2014. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/163600> (vizitat 21.05.2023).
10. Decizia Curții Constituționale a României, nr. 383 din 27.05.2015. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/169843> (vizitat 20.05.2023).
11. Dolea Ig. *Codul de procedură penală al Republicii Moldova: (comentariu aplicativ): Textul cu modificare legislative operate până la 1 septembrie 2016*. Chișinău: Cartea Juridică, 2016. 1172 p.
12. Legea cu privire la avocatură. Nr. 1260 din 19 iulie 2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr.159.
13. Osoianu T., Ostavciuc D. *Controlul judiciar al urmăririi penale*. Chișinău: Cartea Militară, 2022. 199 p.
14. Pătulea V. *Proces echitabil. Jurisprudența comentată a Curții Europene a Drepturilor Omului*. București: I.R.D.O., 2007. 189 p.
15. Speța *Pareniuc c. Moldovei*, hotărârea din 01.07.2014. <http://agent.gov.md/wp-content/uploads/2015/03/PARENIUC-RO.pdf> (vizitat 22.05.2023).
16. Theodoru Gr., Chiș I.-P. *Tratat de Drept procesual penal*. Ediția a 4-a. București: Hamangiu, 2020. 1171 p.

